

KERTINĖ PARAŠTĖ

Tryliktas sonetas

Gal man ir netinka rašyti apie mirtį: nesu nei dvasininkas, nei gydytojas, nei apdraudimo agentas... nei laidotojas. Tačiau mirties sąvoka man, kaip žmogui, yra tiek pat reikšminga, kaip ir jiems. Ir aš galiu autoritetingai su pasitikėjimu tarti: kiekvienam lemta numirti. Arba: gyvenimas be mirties būtų neįmanomas. Tačiau negaliu, kaip dvasininkas, rankas pranašiška iškelęs, pasakyti: netikinčiam mirtis yra pa- baiga, o tikinčiam – pradžia. Pradžia – kur? Be abejo, danguje. Ten – toliu tolybėje. Juk dar ne- seniai, sėdėdamas Švento Kryžiaus kapinių šventovėje, Culver City, CA, visą laiką ste- bebau majestotišką Prisikėlimo paveikslą už altoriaus ir tuos vitražus palubėje. Dešiniajame buvo įrašas „Te angelų chorai tave pasitinka“. Kairiajame vitraže: „Te angelai nuveda tave į rojų“. Angliškaškas „Te“ rašo- inas: „May“.

Pastaruosiu metu šitokios min- tys draikosi mano ūkanotoje galvelėje. Kaltas 1996 metų sau- sio mėnuo. Lietuviais negausioje Los Angeles nausėdžioje per kelias savaites paeilui numirė keturi lietuviai. Jeigu mirtis ne-

būtų tik sąvoka, aš priekaištau- čiau mirčiai. O ji tėra tik tam tikro gamtos vyksmo fenomenas, tik transformacijos raiška. Taigi nieku dėta. Kaltinkim kūną. Kaltinkim ligą. Kaltinkim gamtą, žiemą, likimą...

O iš tiesų nieko negalima kal- tinti. Amžinai atsiskyrė brangūs žmonės. Ką padarysi. Sausio 3 dieną numirė dailininkė Ilona Brazdžionienė-Kerr. Dar taip ne- seniai su ja kalbėjauši šalia jos dviejų paveikslų, išstatytų grupi- nėje parodoje Los Angeles Meno asociacijos galerijoje. Džiaugėsi ji tuo, kad juri komisija priėmė jos darbus, nors bendra tema buvo ne pagal jos charakterį – nūdienė erotika.

Sausio 4 dieną po ilgos, ilgus ligos numirė našus rašytojas Jur- gis Gliauda. Teko man recenzuo- ti, berods, kelis jo romanus. Ver- tinau jo prozas bene svarbiausią polinkį – aistringai narplioti lie- tuvių gyvenimo bei likimo aktua- lijas. Jo romanai liepsnojo patrio- tinių samprotavimų reikšmin- gumu, deja, niekada lietuvių kalbos beletristiniu grožiu, bent tikslumu. Vis tiek jis laimėjo daugelį premijų.

Sausio 21 dieną netikėtai numi-

rė ilgametė Santa Monica gyven- toja Rūta Ariėnė, mylima Pauliaus Aro žmona. Jos vardu jis pavadino judviečių solidų butnamį. Eidamas Euclid gatve prie California avenidos visad nuddingū pamatęs užrašą „Rūta Apartments“.

Po kelių dienų, sunkiai sirgęs, atsiskyrė Vytautas Plukas, spau- dos ir minties žmogus, palikęs gerą pluoštą neįsileistų eileraščių, spausdines savo rašinius; dosnus, paslaugus, ypač vyresnio am- žiaus žmonėms. Čia nesiruošiu minėti visų jo visuomeniškų privalumų. Gaila, kad taip įvyko. Reikėjo atsiseivinti, ir tiek. Kai kam tos per dažnos mirtys sukėlė niūrią, neįaukią nuotaiką.

Ką reikią toks atsiseivini- mas, atsiskyrimas? Kokiomis mintimis, kokiais prasmingais žodžiais galima būtų susilydi- ti neaktualioms? Prisiminiau Rai- nerio Maria Rilke's „Sonetus Orfe- jui“. Gyvenimo-mirties sąsajos tema Rilke's (1875-1927) poezijoje yra esminė. Tuos 55 sonetus, su- skirstytus į dvi dalis, jis parašė per kelias, savaites, sužinojęs apie jaunutės šokėjos Wera Knoop staigią mirtį. Jos motinai Ouckama paguosti laiške jis nu- siuntė antros dalies XIII sonetą, jo žodžiais, labiausiai jam artimą ir vertingiausią.

Nėra lengvai įkandamas Rilke's sonetų turinys. Tai patyriau jau- nystėje, kai pirmą kartą vartčiau jo knygas. Vis dėlto neįsilydina- čia ismigo Trylikto soneto pradžia: „Sei allem Abschied voran, als waere er hinter/ wie der Winter, der eben geht“. Tik dvi eilutės, bet nesuduoda išverčiamos. Pamė- ginsiu proziškai: Būk pasiruošęs atsiskyrimui, lyg jis būtų jau pra- ejęs, kaip ką tik pasibaigusi žiema. Kitose posmo eilutėse: Nes tarp žiemų yra viena begalinė žiema, kurią, tik išžiemojus, tavo širdis išstveria.

Taigi, pranokime netekties gė- lą. Išlaikykim valios tvirtumą. Tegul atsiskyrimai mūsų nesu- gniuždo. Nebijokim gyvenimo kaitos, nei vienatvės, nei mirties. Išidėmetina, kad šiame XIII so- neto posme žodžiai, susiję su žiema, pavartojami keturis kartus. Rei- škia, žiema arba mūsų sielą gau- bianti vėsa yra tokia visuotinė žmogui. Tokia ji buvo ir Rilkei, nuolat keliausiam iš vienos šalies į kitą, nuolat išgyvenusiam atsiskyrimus su artimaisiais, nuolat laiškais ieškojusiam žmonių artumo, paramos... Sirgo poetas nepagydoma, skausminga liga, o vis tiek visas savo buities žiema, skausmus ir sielvartus jis stoisčiai paversdavo nuostabia giesme. Iš jo elegijų ir sonetų į mūsų dabartį byloja pagrindinė tiesa: gyvendami vienintelį kartą ir pagaliau susiliedami su gamtos pilnatve, džiugiai įsijunkim ir pa- naikinkim skaičių – „zähle dich jubelnd hinzu und vernichte die Zahl“. Visatos pilnatvėje skaičiai neturi reikšmės.

Pranas Vlasydas

Ilonos Brazdžionienės-Kerr paveikslas „Naktis“ (Monikos Lembertienės nu- ovybė).

Šiame numeryje:

Atsiskyrimai • A.a. dailininkas Alfonsas Dargis • Vilniaus styginis kvartetas Floridoje • Rogės ir pakinktai Lietuvoje • Apie bibliografą Julijų Tamošiūną • Paul Verlaine šimtmečiui • Ar- chitektas Algimantas Bublys • Corcoran galerija Washington'e • Pasaulio lituanistų bendrijos konferencija

Vėl paviliojo auką kapai...

(Alfonsas Dargis 1909-1996)

– Maironis

JURGIS JANKUS

Vėl vienas benamis išėjo į Am- žinuosius Namus. Sausio mėnesio 13 dieną Vokietijoje Friedrichs- hafene mirė dailininkas Alfonsas Dargis, žmogus, kuris, iš savo žemės išvytas, kitur namų nebe- galėjo rasti. Kai rusiški bolševi- kai pradėjo siaubti Lietuvą, Al- fonsas buvo Vienoje bebaigias mokslus. Gavęs diplomą susi- rinko geriausius savo darbus ir patraukė į Lietuvą. Prie sienos jau pasitiko kitokie muitininkai. Jį patį įleido, bet darbus čia pat suplėšė ir numetė. Toks sutiki- mas, žinoma, žmogui skaudžiai nuėjo per širdį, bet dar skaudžiau buvo, kai sužinojo, kad ir išva- žiuoti nebegali, o Vienoje dar turėjo nebaigtų reikalų. Tik švie- timo komisaro Antano Venclovos užtarimu gavo leidimą išvykti. Ir truputį žvilgtelėjęs į okupantą, dar negalėjo tikėti, kad savo kraš- te, nors ir okupuotame, nebūtų galima gyventi. Vienoje apsitvar- kęs vėl grįžo ir kaip dekoratorius pradeda dirbti teatre. Ką išmokęs svetur, norėjo savam krašte pri- taikyti. Tik netrukus pradėjo atsiverti negražus naujos valdžios veidas. Greitai pasijuto sėdis ant parako statinės. Žmogus, rodos, nieko ir staiga dingsta. Net nežinia kodėl. Tik todėl, kad aplinkui besitrainojančiam, Maakvai ištikimybę prisiekusiam kas nors tavo nepatiko, o Al- fonsas buvo toks, kad valdžiai, kuri naktimis nieko dėtus žmones grobeto, jokios ištikimybės, nei tikros, nei apsimetinės, negalėjo rodyti. Su malonumu būtų vėl atsidūręs Vienoje, bet iš krašto visi keliai buvo uždaryti. Jokie venclovos nebegalėjo padėti.

Tuo tarpu prasidėjo vadinamo- jį repatriacija. Maskva susitarė su Berlynu pasikeisti žmonėmis. Rusai išleis iš Lietuvos vokiečius, o vokiečiai į vokiečių vietą atsius Punsko lietuvius. Taip atsirado šioks toks plyšys, ir daugelis pa- vojų jaučiančių lietuvių ėmė pasi- dirbinėti dokumentus, rodančius, kad ir jie turi vokiško kraujo. Al- fonso giminės tokius dokumentus parūpino ir jam. Sunkios buvo laukiamo dienos, nes reikėjo dre- bėti, kad kas liežuviu nepakištų. Kai priartėjo išvykimo diena, vienas iš draugų pasakė, kad tą naktį nenaktvotų namie. Alfonsui dviejų sykių nereikėjo sakyti. Grįžęs iš darbo, į lagaminėlį susi- dėjo reikalingiausius daiktus, šeiminei pasakė, kad išvažiuo- ja į Vilnių ir išėjo nakvoti pas draugą. Kitą rytą sužinojo, kad naktį tikrai buvo du atėję Al- fonso ieškoti. Kai šeiminkė pasakė, kad su reikalais išvažiuo- ja į Vilnių, dar klausinėjo ko, pas- ka, bet moteris pati nežinojo, tai nie- ko ir pasakė negalėjo. Ta žinia Alfonsą visiškai išgąsdino. Su- baime ėjo į traukinį, traukinys irgi drebėjo ir atsikvėpė tik tada, kai traukinys įriedėjo į Vokietiją. Ne- jis vienas toks buvo ir ne jis vienas drebėjo, ir turbūt nė vienas neatėjo į galvą, kad po daugelio metų už okupanto apga- vimą bus atsikeršyta – bus atim- ta Lietuvos pilietybė.

Išvykęs į Vokietiją, ligi pasi- kėsimo prieš Hitlerį dirbo teat- ruose. Po pasikėsimo visus teat- rus uždarė, teko dirbti fabri- ke.

Dailininkas Alfonsas Dargis 1973 metais.

Paskum iš sovietų užimtos vietos vėl tik su portfeliku perbėgęs pas amerikiečius, išsikūrė Goet- tingene. Dirbo Goettinge o ir Hanoverio teatruose duonai, o savo kambarely menui. Apie tą laikotarpį Deutsche Gewerkschaft Zeitung meno kritikas taip rašė: „Alfonsas Dargis susitikau ne atsi- tikinai. Jis laikomas iškiliausiu Goettinge o grafiku. Nuėjęs pas- jį į vieno kambario butą, radau jį palinkusį ant medžio gabalo, ruo- šiantį jį spausdinimui. Kambario sienos buvo apkabintos grafikos darbais ir nuostabia tapyba. Nors jis jau nemaža metų buvo išgyve- nęs Vokietijoje, bet įkvėpimą te- besisemia iš bedugno Lietuvos liaudies meno šaltinio“.

1951 metais, ieškodamas tvir- tesnio pamato po kojomis, pusb- rolio dailininko Liudo Vilimo kvie- čiamas, atvyko į JAV. Pusbrolis

amerikinį gyvenimą jau buvo pradėjęs Rochester'je (N.Y.), tai ir Dargis čia nutūpė. Čia susiti- ntarė taip: penkias dienas ati- davė duonai, o paskutines dvi, šeštadienį ir sekmadienį, menui. Kiek padirbėjęs, susiradęs vertėją, pasiėmė keletą darbų ir užėjo į Rochester'io Meno galeriją pasiteirauti, ar negalėtų joje surengti savo darbų parodos. Nu-ėjo taip sau, tik pažiūrėti, ką amerikiečiai apie jo darbus gali pagalvoti, bet išėjo šypsodamasis – galerija sutiko jo parodą rengti. Ir toji paroda buvo ne paskutinė, nes po jos beveik kasmet jo pa- rodos buvo toje pačioje arba ir ki- tose, po miestą pabirusiose gale- rijose.

Tada Jean Walrath rašė: „Dar- gio tapyba užvis labiausiai traukia savo nepalyginamą pa- slaptumą ir smagumo gelmių

derinimu, savo trapumu ir subti- lumu. Vis kur nors matyti saulė raudoname ar geltoname skrituly apšviesta tokia spalvota šviesa. Jog atrodo, kad atsispindėtų iš skaidraus vandens gelmių, o raš- to tamsumas mena vidurnaktinį saulę. Nuostabu, su koku sub- tilumu jis visa tai padaro. Jo kompozicijose telkiasi vos suvo- kiamos prizmės, dvelktelejimai, debesy, augimas ir erdvė, erd- vė“.

Virginia Jeffry rašė: „Pirmiau- sia Dargi reikia sveikinti už paveikslų pavadinimą. Sunku su- prasti, kodėl abstraktiniai dailininkai apkrauna savo pa- veikslus vardais. Vardai stumia žiūrovą paveikslą suprasti. Paveikslas turi kalbėti pats už save, be jokių pastabų. Jeigu nori rasti prasmę, eik ir ieškok, bet kodėl neužtektų pasidžiaugti for- momis, spalvomis ir ta nuotaika, kuria paveikslas tave šnekina. Dargio parodoje tik eini nuo vie- no paveikslu spalvų sąskambio prie kito džiaugdamasis, neklaus- sinedamas“.

Tada Dargis visus savo pa- veikslus vadindavo tik kompo- zicijomis. Tik vėliau, perkėję spiria- mas, pradėjo ir vardus sugalvoti.

Čia Dargis pirmiausia įsivirti- no amerikiečiuose. Ir ne vien Rochester'jy. Jo parodose pasi- maišydavo kolektojų net iš tolu- kų vietų. Vienoje parodoje pats mačiau, kaip vienas, apžiūrėjęs parodą, pasirinko septynis pa- veikslus. Kai permetu mintimi, ką jis čia sukūrė ir tuos likučius, kurie dabar į Lietuvą pateko, tai namo sugrįžo dauguma tik tu, kurie niekam ir akis nekirto. Gal- liu paminėti tik vieną atvejį: vien- są visą parodą (Alfonsas bene tik pirmą kartą vyko į Vokietiją pasi- dairyti su mintimi gal ten ir pasi- likti) Rochester'io Meno galerija nupirko, o paskum pati išpardavi- nėjo. Tų ir daugybės kitų jo dar- bų lietuviu akis niekada nebema- tys.

Nors čia susirado gerą būri draugų. Gal net daugiau ameri- kiečių negu lietuvių, bet Ameri- kos nepamėgo. Čia žemė buvo ne- jo būdi. Traukė atgal į Europą. Akyse vis tebestovėjo Hitlerio meto teatras, kai visi, išskyrus vieną kitą šnipuką, buvo nusi- teikę prieš diktatoriaus prievart-

(Nukelta į 3 psl.)

Dailininkas Alfonsas Dargis tarp savo mokinių 1970-ųjų dešimtmėči

Meninis pragiedrusis iš tėvynės

Vilniaus styginis kvartetas Amerikoje

ALGIS ŠIMKUS

Pastaraisiais metais mūsų lietuvių telkiniai Amerikoje buvo užplūdes nepriklausomybę atgavusios Lietuvos „estradininkų“ bei pseudolaudisčių susibūrimų tvanas. Jie dainavo Lietuvoje paplitusias dainuikas, daugiausia su banaliais tekstais, pritaikytais rusiškų, vokiškų, cigoniškų ir dar kitoniškų įtakų melodijoms, su po to einančiais koldūnų ar cepelinų pietumis. Reta iš tokių dainų paliko atmintyje ir buvo tautiečių kartojama. Suretėjo ir tokių renginių lankytojai.

Taip supilkėjusioje mūsų išeivijos kultūrinio gyvenimo aplinkoje, greta retų Čikagos Lietuvių operos spektaklių bei vieno kito atsilankančio iš Lietuvos pavienio solisto, malonios atgavies atnešė šiemet Amerikoje besilankęs Vilniaus styginis kvartetas, jau pagarsėjęs Lietuvoje bei daugelyje Europos centrų. Po daug pasirodymų kituose Amerikos lietuvių telkiniuose šį kvartetą teko išgirsti vasario 8 dieną Floridės Jupiter-Tequesta Šv. Judo parapijos bažnyčioje. Koncertas surengtas V. Salčiūno vadovaujamos Palm Beach LB vieneto, ypač šiuo reikalu besirūpinančių Jadvygos Damašienės, dr. Albinos Prunakienės bei Šv. Judo parapijos muzikos direktoriaus L. Stuko pastangomis.

Styginių kvarteto žanras laikomas vienu efektingiausių muzikinės išraiškos būdų. Žymiausi pasauliniai kompozitoriai yra sukūrę daugybę kvartetų ar panašiais pavadinimais veikalų. Muzikologų nuomone, styginių kvarteto forma visada galima pasakyti „viską, kas reikalinga, ir niekada per daug“.

Vilniaus styginis kvartetas koncerto metu Lietuvos dailės muziejuje, Lemont, Ilinoja, šį metų sausio 28 dieną: (iš kairės) Audronė Vainiūnaitė, Petras Kunca, Audronė Pšibilskienė, Augustinas Vasiliauskas. Koncertą surengė Lietuvos vaikų globos būrelis „Saulutė“.

Algio Mockaičio nuotrauka

Vilniaus styginio kvarteto nariai: Audronė Vainiūnaitė (pirmasis smuikas ir vadovė), Petras Kunca (antrasis smuikas), Audronė Pšibilskienė (viola) ir Augustinas Vasiliauskas (violončelė). Jie atliko penkis kūrinius: Franz Schubert'o Kvartetą op. 125, Nr. 1, Dmitri Šostakovičiaus Kvartetą op. 49, Nr. 1, M. K. Čiurlionio Kvartetą C-minor, L. Boccherini Kvartetą op. 33, Nr 6 ir L. Schulhoff penkių šokių ritmų ikvėptą ciklą.

Koncerto pradžioje atliktas Schubert'o Kvartetą opus 125, muzikams gal dar pilnai neapipratus su didelės bažnyčios akustinėmis sąlygomis ar iš viso dar „neįsibėgėjus“, paliko kiek blankesni įspūdį. Smuikininkė-vadovė

jame skambėjo kiek per daug kukliai. Prie jos taikėsi ir kiti kvarteto nariai. Labai plačioje ir aukštoje patalpoje šis ankstyvas Schubert'o kvartetas, parašytas kompozitoriui beiniant vos šešioliktus metus, yra laikomas vienu geriausiųjų kūrinių, savo brandumu pranėšančių daugelį vėlesnių jo kūrinių.

Po to ejo Sovietų Rusijos kompozitoriaus Šostakovičiaus Kvartetą op. 49. Šis kompozitorius gyveno ir kūrė sovietinės imperijos laikais ir daugelyje savo kūrinių propagavo sovietines idėjas, nors vis tiek ne kartą pakliudamas į valdančių sluoksnių nemalonę. Jis buvo pakartojamai paskelbtas esąs pasidavęs „dekadentinio buržuazinio formalizmo“

įtakoms ir praradęs sąlytį su liaudies masėmis dėl pastangų pasukti į tada pasaulyje įsigalintą modernizmą. Nepaisant politinio blaškymosi, jis visgi sugebėdavo atgauti valdančių malonę, ypač dėl to, kad jo idėjomis ir gabiai parašyti veikalai pradėjo populiarėti visame pasaulyje. Šiame koncerte atliktas Šostakovičiaus kvartetas tai aiškiai parodė. Tai idėjomis ir nesunkiai klausomas gerokai modernių atspalvių kūrinys, kurį lietuvių stygininkai nuostabiai ir įtikinančiai atliko.

Lietuviškajai publikai idėjomis buvo dar šis nęgirdėtas M. K. Čiurlionio Kvartetą C-minor. Tai viena iš jo negausių pilnai išbėgusių kompozicijų (šalia simfoninių poemų Miškas ir Jūra), pa-

rašyta bebaigiant studijas Leipzige. Tai muzikaliai ir techniškai nuosekliai išvystytas kūrinys, įrodantis, kad Čiurlionis buvo jau tapęs tikru profesionalaus lygio muzikos kūrėju. Nors šis ankstyvas kūrinys originalumu dar ne labai pasižymi, tačiau jame jau pilnai aiškėja Čiurlionio talentas ir sugebėjimas neoromantiškai, lyrinei muzikai. Greta pasaulinio garso kompozitorių kūrinių, Čiurlionis suskambėjo visiškai tolygiai. Po pertraukos atgavę instrumentalistai jį grodami nuaidėjo nauja energija ir muzikinė išraiška. Klausytojams tai tapo malonių, ilgam prisimintinu išgyvenimu, kuris buvo priimtas nuostabiais plojimais.

Koncertas baigtas barokinio kompozitoriaus Boccherini Kvartetu op. 33, A-major ir naujesnių atspalvių, nacių koncentracijos lageriuose žuvusio kompozitoriaus Schulhoff penkių dalių sekme įvairių tautų šokių ritmais.

Vilniaus styginis kvartetas, suorganizuotas dar 1965 metais, pasirodė sūbrėdęs vienetas, išvystęs šiltą ir vientisą sąsąmbą bei aukštą muzikalumą. Apie šio vieneto meninį lygį *Houston Chronicle* muzikinis recenzentas Charles Ward parašė, kad daugelis Vakarų pasaulio kvarteto vienetų galėtų vien sapnuoti. Jų grojimas buvo rimtas, iškilus, pilnas veikalui tinkamo charakterio ir niekada nesiekias pigių efektų. Stipriausias kvartetas ir jo vadovė pasirodė ramios, lyriškos dalyse, nors daugelyje gyvenimių epizodų jie taip pat sugebėjo dinamiškai ir ugningai sublizgti. Ne veltui Vilniaus styginis kvartetas yra tapęs populiariu daugelyje Europos centrų ir visoje Lietuvoje. Už puikiai parinktą ir atliktą programą jam priklauso nuostabi padėka nuo erdvių bažnyčių salė beveik užpildžiusių, rimtesnių kultūrinių renginių išsilgusių tautiečių bei šį kartą net gausiai atsilankiusių amerikiečių publikos.

Rogės ir pakinktai Lietuvoje

JURGIS GIMBUTAS

Malonu supažindinti su nauju etnografinio veikalu: Janina Morkūnienė, *Valstiečių rogės, pakinktai ir jų gamyba*. Lietuvos istorijos institutas ir Mokslo ir enciklopedijų leidykla: Vilnius, 1994. 176 puslapiai, 79 paveikėliai tekste ir 43 puslapiai fotografijų. Tiražas – 1.000. Aptariama kinkomoji žemės transporto priemonė Lietuvoje, klasifikacija, kaip tie dalykai buvo vadinami 19 amžiaus antroje – 20 amžiaus pirmoje pusėje. Lyginama Lietuvos ir kaimyninių kraštų tos šakos kultūra.

Knygos turinio santrauka: Rogės, Pakinktai; Jų gamintojai, irankiai, medžiaga ir gaminių pardavimas. Pateikti šaltiniai, iliustracijų metrikos ir santraukos (reziumė) vokiečių ir rusų kalbomis. Iš tikrųjų autorė neapsiriboja faktais nuo 19-ojo amžiaus vidurio. Ji keletą kartų nukreipia skaitytoją į 17-o amžiaus dvarų inventorius, 1588 metų Lietuvos Statutą ir praėjusiųjų amžių literatūrą. Daugumą medžiagos autorė surinko anketomis ir per ekspedicijas į kaimus ir miestelius. Rogių, pakinktų klasifikacija ir gausūs, įvairūs pavadinimai pavaizduoti geografinėse kartogramose, kurių sukūriau net 26. Knygos įvade suminėti keli Lietuvos etnografiniai, anksčiau paskelbė studijinių straipsnių apie šio veikalą objektus: S. Bernotienė, R. Merkienė, V. Milius. Baltijos kraštuose naudotas roges tipizavo estų etnologas A. Viies. Dar keli autoriai yra rašę apie roges, ratus, lančių lenkimą atskiros vltovėse.

1971 metais Lietuvos muziejuje (šešiolikoje) buvo tik 22 senoviškos rogės. Septynerios jų – iš eiginės. Lietuvos nacionaliniame (valstybiniame?) muziejuje eksponuotas 17-ojo amžiaus Lietuvos didiko vazis, tokios rogės. Ikonografinės medžiagos senose leidiniuose labai maža. Paprastos rogės turi natūralaus išlenkimo pavazas. Prašmatnesnės rogės turi dirbtinai išriestas pavazas. Jos

kaustytos gelešimi. Lietuvos muziejų medžiaga rodo, kad 17-18 amžių Lietuvos didikų važiai buvo išriestomis pavazomis. Turėjo tokių ir kai kurie valstiečiai. Rogės su natūraliai lenktomis pavazomis galėjo pasigaminti beveik kiekvienas ūkininkas ar valstietis. Rogės su dirbtinai išriestomis pavazomis gamino amatininkai. Dauguma jų turėjo savo dirbtuves miesteliuose. Tai buvo račiai, pakinktinkai, staliai, kalviai. Galėjo pragyventi iš amato. Turėdavo mokinių – gizelių. Amatinkai buvo ne tik lietuviai: daug jų buvo žydai, o Vidurio ir Rytų Lietuvoje – rusai, atitakėję Lietuvą po 1863 metų sukilimo ar jų palikuonys. Vakarų Lietuvoje dalis amatininkų buvo vokiečių kilmės. Račių ir kalvių centras Žemaitijoje buvo Varniai. Čia tarp 1910-1930 metų pagarsėjo kalviai broliai Navickai, Vasiliauskas, Juška, Lukošius. Medines rogių ir vežimų dalis dirbo račiai Jucius ir Krąjinskis. Dar buvo brikėlių bei rogių dalytojai, žydai ir lietuviai. Kai kurie jų sugebėdavo išgrąžinti rogių ir brikėlių šonus gelių ar kitokiais dekoratyviniais raštais.

Šis Janinos Morkūnienės veikalas yra ne tik etnografinių tyrimų santrauka, objektų aprašymas, bet netiesiogiai ir vadovėlis būsimiesiems amatininkams. Daugybė bėreinių parodo ne tik rogių ar šlajų pavidalą, bet ir jų konstruktyvines detales, sandarus. Panašingumą gamybos eiga, medžiagos paruošimas. Net 14 puslapių skirta tame amate naudojamiems įrankiams pavaldinti piešiniais ir aprašymais. Tai yra ne abstraktūs paveikėliai, o kiekvienas naudotas, iš vietovės nurodymu ir informacija, kuriame dešimtmetyje naudotas. Detalesniam aprašymui ir iliustruota pakinktų gamyba. Suminėta daugiamatų centrų Lietuvoje. Savo išvadose autorė pažymi, kad Lietuvos valstiečių darbinis ir išeiginės rogės buvo panašios ir vakaru, šiaurės ir rytų kaimynių gaminius. Vėl pakartota, kad vežimų, rogių ir pakinktų gamintojai gyveno daugiausia miesteliuose, taigi jie – ne valstiečiai. Pagal *Didįjį lietuvių kalbos žodyną* valstietis – kas vertias žemės darbu, žemdirbys. O ūkininkas – tai didesnio ar vidutinio žemės ploto savininkas, privatus žemdirbys. Iš Morkūnienės teksto, aišku, kad daugumą rogių, ypač geresnės rūšies, pirkdavo ūkininkai, dvarininkai, šiek tiek ir miestelėnai. Ne tik valstiečiai. Todėl ir šios knygos antraštė galėjo būti labiau apibendrinta, kad ir taip: Rogės, pakinktai ir jų gamyba Lietuvoje.

• Paroda „Slaptas menas“ (Smuggled Art) bus atidaryta kovo 8 dieną, penktadienį, 7 v.v. Balsako Lietuvos kultūros muziejuje, Čikagoje. Parodoje bus rodomi iki 1989 metų slapta atgabenti neoficialiosios lietuvių kultūros kūriniai, dabar esantys privačiose kolekcijose. Taip pat bus galima pamatyti ir prisiminti knygas ir žurnalus, slapta vežtus į Lietuvą ir padėjusius žmonoms nesugniuoti. Daugiau informacijų galima gauti kreipiantis į Daną Lapkū, 312-582-6600.

PATIKSLINIMAS

Straipsnio „Los Angeles dailių menų klubas“ (*Drango kultūrinis priedas*, 1996 m. sausio 27 d.) autorius prašo patikslinti, kad Dailių menų klubo susirinkime 1986 m. lapkričio 26 d. buvo kalbėta apie dailininko Mykolo (ne Antano) Palkvičiaus knygą. Ją išleido dr. Charles T. ir Alysa Clegg.

A.a. bibliografas Julius Tamošiūnas

EDVARDAS ŠULAITIS

Sausio 13-oji lietuviams yra atmintina diena ir ją daugelis lietuvių tėvynėje ir užsienyje dar ilgai minės. Tą dieną 1996 metais mirė ir lietuvių spaudai daug nusipelnęs žmogus – Julius Tamošiūnas. Jis daugiausia yra žinomas dėl dviejų *Lietuviškų periodinių leidinių bibliografijos* tomų išleidimo. Firmasis tomas, pasirodęs 1991 metais, apėmė 1832-1982 metus, o antrasis, išėjęs 1994 metais, apėmė 1983-1993 metus. Prieš tai 1988 metais Julius Tamošiūnas parengė ir išleido *Lietuviškos periodinės spaudos kolekcijos parodos katalogą 1883-1940 m.* Tai neįkainojamas vertės veikalas mūsų spaudos istorikams ir bibliografams. Jis vienas šiuos leidinius sudarė, paruošė spaudai ir savo lėšomis išleido. Normaliai tokiame darbu atlikti Lietuvoje buvo formuojamas didžiulės darbuotojų grupės.

Jo dviomis bibliografijos veikalas susilaukė reikiamo įvertinimo jau po mirties. 1995 m. sausio 21 d. Kauno viešojoje bibliotekoje įvykusiame renginyje Julius Tamošiūno šeimai buvo įteikta išeivijoje mirusio žurnalisto Vinco Rastenio vardo premija, kurią įsteigė New York'e gyvenanti jo našlė Emilija Rastienienė. Apie šios premijos paakyrimą pats Julius Tamošiūnas sužinojo, būdamas sunkios ligos patale ir dar spėjo pareikšti, „kad gyveno ir dirbo ne dėl apdovanojimų“.

Šiemet sausio 16 dieną į Kauno Maironio literatūros muziejų vėl rinkosi Kauno kultūrininkai pažymėti Julius Tamošiūno mirties metines. Prie šio minėjimo suorganizavimo daug prisidėjo Kauno kultūros veikėjas ir Julius Tamošiūno artimas draugas Pranas Majauskas. Dėl didelio

sniego negalėjo atvykti toliau gyvenantieji kultūros darbuotojai. Tačiau vis tiek, nugalėję nepravažiuojamus kelius, atvyko didokas būrys šio darbėtaus tautiečių gerbėjų. Jų dalis čia viešai prisiminė bendravimą su iškėliavusiu amžinybėn, aušvietė jo pasisventimą lietuviškai spaudai. Minėjimo metu buvo parodytas filmas apie pirmąjį Julius Tamošiūno spaudos parodą. Čia buvo išdalinti Julius Tamošiūno atminimui išspausdinti atvirukai, kurių pirmoje pusėje įdėta didelė Julius Tamošiūno nuotrauka, o antroje – Kaune leidžiamo kultūros žurnalo *Santara* vyriausio redaktoriaus Romualdo Norkaus prasmingos mintys. Čia, šalia kitų dalykų, sakoma: „Velionis, ilgus metus kentęs Vorkutos lagerių žiaurumą, patyręs daug fizinių ir dvasinių nuoskaudų, užuot kerštaves ar demonstraves asmenines skriaudas, žmonese ieškojo gėrio daigų, kaip retas jais mokėjo džiaugtis.

O laimingiausia Julijui akimirka būdavo, kai atokiausioje Lietuvos sodyboje aptikdavo retesni laikraštį, žurnalą, knygą. Kantriai jis kaupė lietuvių periodikos kolekciją, ją profesionaliai klasifikavo. Įveikęs begalę finansinių ir leidybos sunkumų, išleido du svarius *Lietuviškų periodinių leidinių bibliografijos* tomus... Dar, matyt, praeis nemažai laiko, kol tikamai bus įvertintas velionio Julijaus trūsas. Jam nerūpėjo nei mokslo laipeniai, nei kiti išskaičiavimai, išskyrus meilę lietuviškam žodžiui. Tik dabar pradeda pajusti, kokią ryškia vietą šis kuklus ir darbėtas žmogus užėmė mūsų kultūros istorijoje“.

Beje, mirties metinių progą Prisiškelimo parapijos bažnyčioje Kaune šv. Mišias aukėjo didelis Julius Tamošiūno rėmėjas ir gerbėjas kun. Ričardas Mikutavičius.

Tamošiūnas gimė 1926 m. gegužės 15 d. Ūtenos apskrityje,

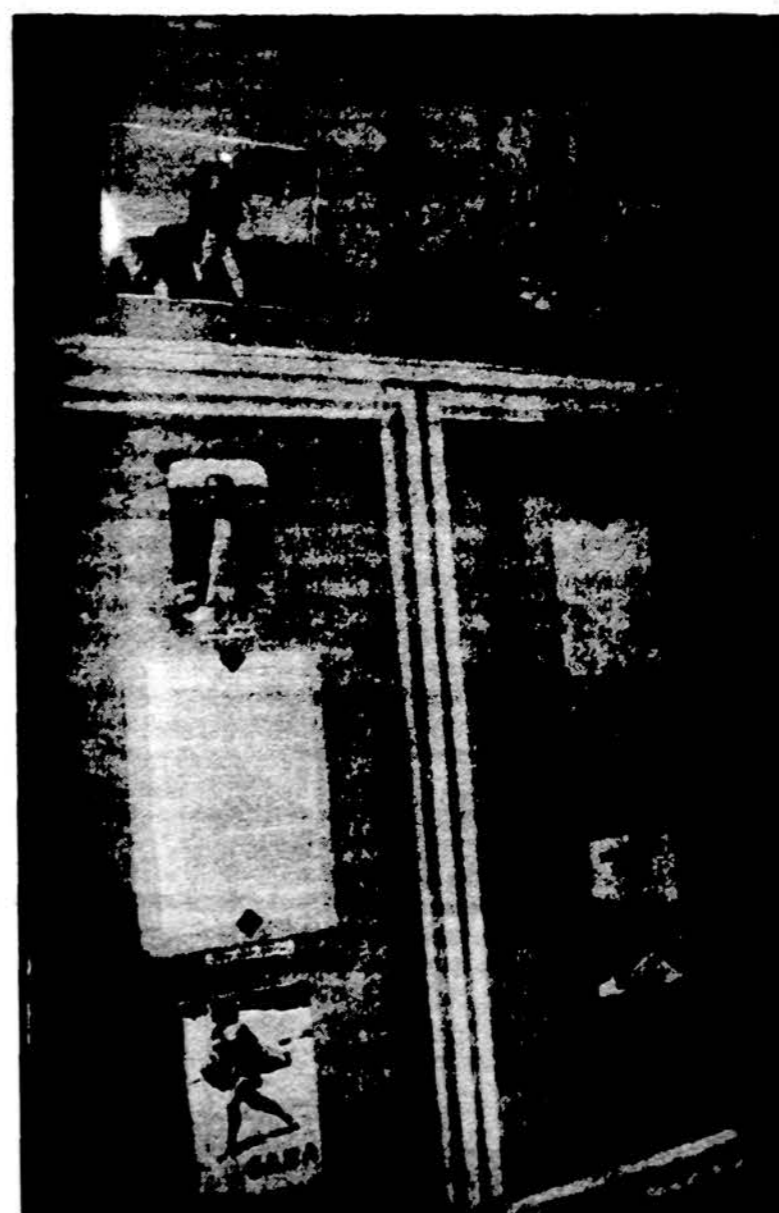

Kolekcionierius, bibliografas ir leidėjas Julius Tamošiūnas savo bibliotekoje, Kaune, prieš keletą metų kartu su jį aplankiusiu žurnalistu iš Čikagos Edvardu Šulaitiu.

kun. Juozo Tumo-Vaižganto pusbrolio penkių vaikų šeimoje. Jis buvo auklėjamas kultūringoje aplinkoje nuo pat jaunų dienų. Iš pradžių jis dar galėjo lankyti Vytauto Didžiojo gimnaziją, bet sovietinė okupacija nutraukė mokslą. Jis, kaip pagrindžio veiklos narys, buvo suimtas ir nuteistas už „antitarybines“ veiklą 13 metų bausme. Kentėjo Vorkutos anglies kasyklose ir ištėrimime. Grįžo Lietuvon jau 30 metų amžiaus ir eksternu išlaikė vidurinės mokyklos egzaminus, tada trumpai mokėsi Dailės akademijoje, o po to Kauno Politechnikos institute, Statybos fakultete. Dirbdamas prie statybų kaimuose, jis ten užtikdavo su-naikinimui pasmerktos lietuvių periodikos ir literatūros leidinių, kuriais lietuvių noriai „atsikratydavo“, norėdami išvengti persekiojimų dėl tokios draudžiamos literatūros laikymo. Ir pats Julius Tamošiūnas ne kartą nukentėjo už tokios spaudos kolekcionavimą ir laikymą, tačiau nepabūgo, nes, kaip jis sako, mačiusi Sibirą nedaug kuo komunistai galėdavo nugašinti.

Šiandien Julius Tamošiūno nebaigtus darbus žada tęsti jo sūnus Saulius. Jis kaupia savo tėvo meno kūrinių kolekciją (pats Julius Tamošiūnas yra nutapęs 150 įvairias Lietuvos vietoves vaizduojančių paveikslų). Dar liko neišleistas velionio eilėraščių rinkinys. Kaip laiske rašo Saulius Tamošiūnas, yra planų atidaryti Julius Tamošiūno muziejų, bet čia laukia didelis darbas, reikalingos nemažos lėšos. Julius Tamošiūno vienerių metų mirties minėjime buvo iškelta mintis įsteigti Julius Tamošiūno vardo premiją, bet ir čia susiduriama su lėšų stoka. O sūnus Saulius nėra turtingas žmogus. Tad yra iškomi sponsorai. Jų laukiama iš tų žmonių tarpo, kurie šiek tiek prisidėjo prie Julius Tamošiūno bibliografijos tomų išleidimo.

Kadangi Julijus Tamošiūnas man teko gerai pažinti ir kukliai prisidėti prie jo projekto – lietuvių bibliografijos išleidimo, norisi paraginti visus Julius Tamošiūno bičiulius ir buvusius rėmėjus ir toliau darbuotis, kad visi velionio užsimojimai būtų realizuoti.

Rašytojų Ichoko Mero ir Nijolės Janušėtos nuotraukos ir kūrybos pavyzdžiai Maironio literatūros muziejuje, Kaune, kur 1996 m. spalio 27 d. buvo atidaryta paroda „Išsivijęs proza“ ir vyko konferencija „Išsivijęs proza 1945-1965 metais“. Šiuo metu muziejuje veikianti paroda tęsis iki balandžio mėnesio.

Alfonsas Dargis

1992

Alfonsas Dargis (1909-1996)

(Atkelta iš 1 psl.)

ta. Iš tolo ir net kelis kartus nuvykusiam pasidaryti atrodė, kad Europa yra tokia pat, tai išėjęs į pensiją galutinai pasiryžo išvykti. 1985 metų pradžioje išleido. Susirado gražią vietą Šveicarijos pasienyje, bet atmintį tebe-rusenančios Vokietijos neberado. Skundėsi, kad niekam jokia kultūra neberūpi. Visi sumaterialėję. Tarpai tik užsidirbti pinigų, pagerti ir pavazinėti. Dar slėgė ir vienumas. Draugai pasiliko čia, o ten naujų susirasti nebebuvo kaip. Ir dėl amžiaus, ir dėl skirtingo žvilgsnio į pasaulį.

Ir jaunose dienose Alfonsas buvo neramus Istoijos Mažeikių gimnazijon, emė leisti laikraštuką „Maitinuką“. Pats prirašydavo, pats pripiešdavo, pats šafragrafu spausdino ir mokykloje pardavinėjo, rodos, po 50 centų. Vėliau šalia piešimo, jau Meno mokykloje būdamas, 1931 metais išleido poezijos knygutę *XX amžiaus veidas*. Poetu netapo. Gakir ne visiškai taip. Aš pats ne kartą žiūrėdamas į jo paveikslus esu pavadinęs jį teptuko poetu. Bet žodiniu netapo. Knyguteje pirmu eilėraščiu lyg ir išpranašavo savo gyvenimą: „Žinau, menu dar kaip šryt/ aš gavau rožančių/ Man atidarė vartus/ parodė kelią pasaulin/ ir einu vargą nešinas/ lyg Kristus kryžių/ Šiandien, gal ir rytoj, ta pati litanija/ skurdo dainą keliaudamas girdžiu“. 1995 m. spalio mėn. 15 d. tos pačios knygutės gale pats savo ranka dar įrašė: „Mama, kodėl tavo kaulai Sibiro miškuose? Mama, pasakyk man tu! Tu šeimynom, tautai duoną davai/ Ant kaimynų blogo žodžio nepadėk/ Mama, kodėl tavo kaulai Sibiro miškuose? Mama, pasakyk man tu!“

1994 metų balandžio 24 dieną mirė Alfonso žmona Lee, ir jis paliko vienas, vienumo tikrai prisilegtas. Ir sveikata gerokai sumenko. Skundėsi, kad sunku vaikščioti, kojos nenori klausyti, galva svaigsta. 1995 metų pradžioje persikėlė į kitą butą, taip pat prie Boden'o ežero. Tada rašė: „Butas žemutiniame aukšte, gražus, vieta rami. Namo savininkai ponai Middekes. Jų šeima pažinome jau dešimt metų. Širdingi, malonūs žmonės, bėdoje visada sulauksi pagalbos. Ponia Renatė Middeke mane globoja kaip mama savo sūnelį“.

Šių metų sausio 13-ą tų patių žmonių globoje ir numirė. Taip savo kojomis tėvų žemės ir nebe-palietė, o pelenus prašė palaidoti šalia žmonos, su kuria vargais ir džiaugsmais dalinosi beveik 50 metų. Svajoj 1995 metų lapkričio 24 dieną įvesti auksines vestuves, nes tikrosios vestuvės nė kiek nebuvo panašios į žemaitiškąs. „Po santuokos apeigų keturi asmenys ėjom į restoraną vestuvinių pietų valgyti. Gavom

Alfonsas Dargis

Prisiminimai, 1992

žirnių sriubos, bet reikėjo pridėti riebalų kortelę. Kai kelneris suži-nėjo, kad tie pietūs mums nekas-dieniniai, atnešė dar po lėkštę tos pačios sriubos, net ir kortelių ne-bereikalavo. Tai mums buvo lyg

ir vestuvių dovana. Po pietų žmona nuėjo į mūsų kambariuką, o aš į teatrą dirbti Carmen deko-racijų“ rašo pats Alfonsas. Ar tai ne kiek nepanašų į anksčiau ci-tuotą jo eilėraštį?

Alfonsas Dargis

Piemenuko daina, 1992

Paul Verlaine (1844 - 1896)

KELIONĖ

Sunkioj, klaidžioj nakties kelionėj,
Kai vargo dėjosi vis daugiau,
Man ranką padavei maloniai.

Beklystant toliuos, pagaliau
Aušros suspindo man švieselė:
Žvilgsniu škleidei man rytą jau.

Kai rykų heliū mint turėjau,
Kur rast paguodos negali,
„Dar nesustok!“ drąsa lydėjai.

Baugu, ir liūdnu, ir skausmingu
Man buvo tam sunkiam kely,
Bet meilė pergale sėkminga

Į džiaugsmą mus atvest padėjo.

LIETAUS DAINA

Kai lietus ima krist
Ašarom virš namų,
Ko ir mano širdis
Suplasta graudumu?

O, tu giesmė lietaus
Žemėj, viršum stogų:
Niekas nėra taip brangaus
Mano širdžiai, kaip tu.

Tavo skundo gaida
Dilgo širdį ir man.
Ka, ar ji apvilta?
Veltui skęsta skausman.

Kas, o kas pasakys,
Ko be neapfantos
Ir be meilės širdis
Vis kentėt nesustos?

KALĖJIMĖ

Dangus ten, viršum stogo,
Toks tyras, mėlynas,
Ir medis viršum stogo
Linguoja sau šakas.

Danguj, kuris matyt ten,
Lyg skambina varpai;
Paukštelis medy, kurs matyt ten,
Sau gieda nuosirdžiai.

O Dieve, kaip smagu ten,
Kaip paprasta, ramu,
Ir paklausyt smagu ten
Iš miesto atgarsių.

– Sakyt tu, kurs pravirkęs
Esi šiam pastate,
Ka padarei pravirkęs
Su savo jaunyste?

NUOSTABUSIS VAIKAS

Aš ir vėl mačiau tą nuostabų vaiką,
Ir vėrės manyje žaizda paskutinė,
O skausmas kilnesnis žadėjo tai, ko
Mes trokštame, mirties dieną atminę.

Geroji strėlė vėrė žaizdą iš naujo!
Ir toji rinktinė, reta valandėlė
Mane iš sapnų skrupulingų prikėlė –
Naują giesmę gieda krikščioniškas kraujas!

Dar girdžiu, dar matau. Įsakų paklausyt
Lengva man! Ir ką reikšia tai – išmąnyt.
Vis girdžiu ir matau! Geros mintys prabyla!

Ateitis, nehaltumas! Tai kaip aš, regis
Kaip jūs nemylėsiu, sudėtos taip tyčiai,
Jūs gražios rankutės, mums užspausią akis!

AGNUS DEI

Karčios žolės teiško avinėlis,
Ne cukrų, o druską jis pamėgęs,
Nuo žingsnių jo, lyg nuo lietaus, aidai smėlis.

Pasieks jis savo tikslą žūt ar būti,
Tvirtai pramušęs galva alei kliūtį,
Subliovimu pradžiugines motutė...

Dievo Avinėli, kurs mus gelbėt bėgi,
Dievo Avinėli, kurs mus rast pajėgi,
Dievo Avinėli, mūs pasigaileki!

Apsaugok mus nuo karo, duok ramybę,
Tu nuogaštus ir mylintis teisybę,
Su Dievu Tėvu amžinoj vienybėj.

O, MANO DIEVE, MEILE LAIMINĖS

O, mano Dieve, meile laimines
Mane: žaizda pravirus tebevirpa,
O, mano Dieve, meile laimines.

O, mano Dieve, išgasty klupau
Aš, idagą dar griausmas tebeskelbia,
O, mano Dieve, išgasty klupau.

O, mano Dieve, žemėj ologio daug,
Bet tavo garbės šviesa aš ištydau,
O, mano Dieve, žemėj blogio daug.

Tu mano sielon meilės Vyno pilk
Ir ją pasotink savo stalo Duona,
Tu mano sielon meilės Vyno pilk.

Štai mano kraujas nepralietasai,
Nevertas kūnas tavo kančiai nešti,
Štai mano kraujas nepralietasai.

Štai mano gėdą kaitusi kakta,
Garbingom tavo kojom tik kėdūtė,
Štai mano gėdą kaitusi kakta.

Štai mano neveikli, vangi ranka
Užkurt ir šventai aukai dūmam skleisti,
Štai mano neveikli, vangis ranka.

Štai mano plakus išdidžiai širdis,
Kad Kalvarijos dygliuose virpėtų,
Štai mano plakus išdidžiai širdis.

Štai mano kojos, klydusios keliuos,
Kad tavo balsas jas lydėtų,
Štai mano kojos, klydusios keliuos.

Štai mano balsas, apneštas melu,
Kad gaudžiai Atgailos malda prabiltu,
Štai mano balsas, apneštas melu.

Štai mano akys, žvalgesis tuščiai,
Kad ašarų srovėj jos nusiplautu,
Štai mano akys, žvalgesis tuščiai.

O Dieve, versme meilės ir aukos,
Tau mano nedėka gili kaip jūra,
O Dieve, versme meilės ir aukos.

O Dieve šventas, baimė sukretėjas,
Kokia gili bedugnė mano kaltės,
O Dieve šventas, baimė sukretėjas.

O Dieve džiaugsmo, gėrio ir taikos,
Kai vienas aš ėjau tamsoj su baimė,
O Dieve džiaugsmo, gėrio ir taikos.

Tą viską, mano Dieve, tu žinai,
Ir kad už vargšą aš dar vargingesnis,
Tą viską, mano Dieve, tu žinai.

Ir kad tik tai galėjau tau atnešti.

Vertė ALFONSAS TYRUOLIS.

Prieš šimtą metų šios žemės kelionė baigė žymusis prancūzų poetas Paul Verlaine, simbolizmo pirmtakas, skambios, muzikalios ir klišios lyrikos kūrėjas. Grįžęs į katalikybę po kai kurių klyskelių, šleido poezijos rinkinį *Išmintis*, kur po ankstesnių eilių „parnasais“ intencijos pasigirdo religinės ekstazės ritmai su prancūziško nuolankumo ir atgailos proveržiais. –A.T.

Aukso medalis lietuviui architektui

Lietuvių kūrybinis vėzlumas tiek tėvynėje, tiek išeivijoje pasireiškia įvairiose mokslo ir meno srityse. Nors šiame krašte tarp milžiniško skaičiaus profesionalų yra sunku išskirti, tačiau lietuviškasis genijus prasiveržia ir sužiba, kaip vakarinė žvaigždė plačiame šio krašto horizonte. Ji dažnai pastebima, pažymima ir įrašoma į ryškių žvaigždžių sąrašus.

Vienas tokių ryškių talentų, pasižymėjęs architektūros mene yra architektas Algimantas Bublys, kuris 1995 m. lapkričio mėn. 17 d. buvo apdovanotas aukso medaliu ir aukščiausiu garbės žymeiniu savo profesijoje.

Šis nepaprastas atžymėjimas ir aukso medalis Algimantui Bubliui buvo įteiktas šio krašto Architektų sąjungos metinės šventės metu, kuri vyko Detroit'o meno muziejaus auditorijoje. Algimantas Bublys buvo vienas iš keturių šiai premijai nominuotų kandidatų. Tad Algimanto Bublio kandidatūra atsėrė likusių trijų, nes jo 30 metų darbo patirtis ir pasižymėjimas architektūros meno idealu užtikrino jam kelią į laimėjimą.

Algimantas Bublys gimė Tauragėje 1941 metais. 1944 metais, sovietams antrą kartą okupavus Lietuvą, jis su savo tėveliais pasitraukė į Vokietiją. 1949 metais Bublys šeima emigravo į Ameriką. Čia 1965 metais Detroit'e baigė universitetą bakalauro laipsniu iš architektūros.

1965–1967 metais Bublys atliko karinę tarnybą ir ją baigė inžinerijos leitenanto laipsniu. Tarnaudamas JAV kariuomenėje, buvo išvykęs į Koreją ir Okinavą. Daug keliavo po Azijos kraštus ir Europą. Vėliau, kaip rezervistas kapitono laipsnyje, atliko dar ketverius tarnybos metus.

1968 metais pradėjo architektų karjerą Gunnar Birkerts firmoje, Birmingham, Michigan. Čia jis atliko daug darbų, kaip vyriausias projektavotojas, kurie ne tik jo karjerai buvo reikšmingi, bet ir Gunnar Birkerts firmai suteikė tarptautinio pripažinimo. Iš to laiko pažymėtinų darbų yra Federal Reserve banko statyba Minneapolis, Minnesota, IBM kompiuterių gamykla Sterling Forest, New York, ir New York'o valstybinio universiteto auditorija bei sporto salė.

1972 metais Algimantas Bublys pradėjo dirbti O'Dell Hawlet

Algimantas Bublys

ir Luchenbach firmoje, Birmingham, Michigan. Čia kurį laiką dirbo kaip projektuotojas, statant Flat Rock municipalinius pastatus. Kartu dirbo ir kaip privatus architektas, projektuodamas komercinius ir rezidencinius pastatus.

1973 metais su savo buvusiu bendramokslu sukūrė Bidigare/Bublys architektūros firmą Bloomfield Hills, Michigan. Šia firma jie išlaikė septynerius metus, versdamiesi privačia praktika, projektuodami lengves-

nio tipo komercinius ir rezidencinius pastatus.

1980 metais Algimantas Bublys išjungia į progresyvią simto asmenų, t.y. architektų ir planuotojų, Rossetti firmą, kurios pagrindinė įstaiga yra Detroit'e ir šalutinės Dallas ir Los Angeles. Ši firma pagarsėjusi savo monumentalioji stovyba, statant didelių korporacijų pagrindinius įstaigų pastatus ir taip pat mokslo, sveikatos ir pramogų pastatus.

Iš šios firmos Algimantas Bublys buvo priimtas kaip projektavimo

direktorius. O po metų darbo jau buvo išrinktas šios firmos viceprezidentu. Taigi Bublio nepaprastas darbštumas, sąžiningumas ir talentas buvo firmos pastebėtas ir atitinkamai įvertintas. Tokio pat pasižymėjimo ir meilės architektūriniam idealui jis reikalauja ir iš savo pavaldinių bei bendradarbių. Toks darbo supratimas nepaprastai sustiprino firmos autoritetą ir išleke jos vardą ne tik Amerikoje, bet ir užsienyje.

Tarp daugelių šioje firmoje Algimanto Bublio atliktų darbų paminėsiu tik keletą: EDS Eastern Regional Center, Camp Hill, PA; Wiltern Center, Los Angeles, CA; Ford Motor Land Corporation, Fairlane Office Center, Dearborn, The Centrum, Dallas, Texas; The Palace, Auburn Hills, Michigan; The New Pine Knob Music Theater, Independence Township, Missouri. Ir daugelis kitų, kurių čia neįmanoma išvardinti. Tektu pažymėti tik dar vienas projektas, kurį minėtai firmai laimėjo Algimantas Bublys, tai vieno bilijono dolerių vertės statinys, būtent Detroit'o aerouosto tarptautinio terminalo praplėtimo projektas, įskaitant ir dviejų milijonų kvadratinų pedų požeminės tranzito sistemos ir labai modernios bagažo paskirstymo sistemos. Taigi tokie Algimanto Bublio suprojektuoti statiniai firmai ne tik atnešė daug pelno, bet taip pat ir aukštą prestižą.

Šiuo metu pagal Bublio projektą Grand Rapids, Michigan, ir statoma 12,000 sėdimų vietų Van Andel arena. Taip pat jis projek-

tuoja 30 milijonų dolerių vertės užsakymą praplėsti Rochester, New York, areną nuo 8,000 iki 12,000 sėdimų vietų.

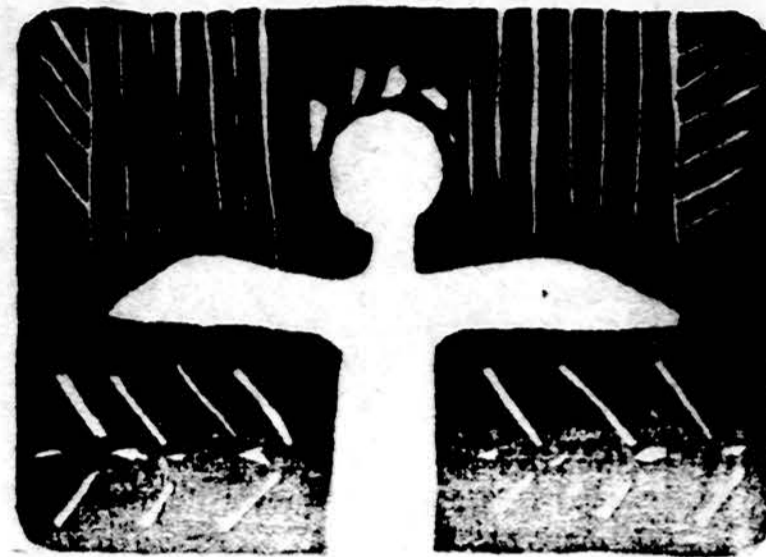
Savo karjeros eigoje Algimantas Bublys iki šiol jau yra gavęs daugiau kaip 40 premijų už nepaprastai sąžiningai ir tobulai atliktus projektus. Tad nenuostabu, kad už tokį didelį įnašą į architektūrinį meną ir architektūros mokslą bei praktiką 1986 metais jis buvo išrinktas San Antonio, Texas, Amerikos architektų instituto garbės nariu.

Savo profesijos žiniomis Algimantas Bublys dažnai dalijasi įvairiuose suvažiavimuose, simpoziumuose, skaitydamas paskaitas ir lektoriaudamas Michigan universitete, Lawrence technologijos universitete ir Detroit'o universitete. 1995 metais jis dalyvavo viename projektų konkurse Koeln'e, Vokietijoje.

Lietuvių išeivijos pasaulyje jis taip pat nesvetimas. 1981 ir 1985 metais aktyviai dalyvavo su paskaitom Mokslo ir kūrybos simpoziume Čikagoje. 1993 metais jis buvo organizatorius ir paskaitininkas architektūrinio meno sekcijos vykusiame simpoziume Čikagoje.

Algimantas Bublys yra Detroit'o Lietuvių bendruomenės narys, priklausantis ateitininkų organizacijai. Vedęs žinomą ateitininkų veikėją Birute Baltrušaitytę ir augina dvi dukras Mildą ir Liną.

Tenka pasidžiaugti architekto Algimanto Bublio profesionaliais laimėjimais ir palinkėti energijos ir sveikatos jo kūrybiniam darbe.
H. S.

Viktorija Daniliauskaitė

Baltai I, 1966
Linoraižinys, 6,8 x 10 cm

Viktorija Daniliauskaitė

Baltai XXI, 1969
Linoraižinys, 6,8 x 9,8 cm

Trys naujos parodos Lietuvių dailės muziejuje

Ateinantį šeštadienį, kovo 2 dieną, Lietuvių dailės muziejuje, Pasaulio lietuvių centre, Lemont, Illinois, atidaromos trys naujos parodos: Viktorijos Daniliauskaitės linoraižinių paroda „Baltai“, Kęstučio Musteikio keramikos paroda „Žemės atspalviai“ ir Algio Kemežio fotografijos „Holy Cow“. Parodų atidarymas bus nuo 7:30 iki 9 v.v.

Pasaulio liuanistų bendrijos konferencija

Šių metų liepos 4-6 dienomis Vilniuje Pasaulio liuanistų bendrija, siekdama aptarti lietuvių istoriografijos, kalbotyros, literatūrologijos, folkloristikos, kultūrologijos raidos perspektyvas, rengia konferenciją „Lituanistika XXI amžiaus išvakarėse: tyrinėjimų prioritetai, metodai ir naujovės“.

Konferencijos rengėjai siūlytų svarstymams šias bendras temas:

1. Lituanistika naujų visuomeninių ir kultūrinių iššūkių akivaizdoje

Tradiciniai ir nauji uždaviniai. Ar pakitusi visuomenė būklė neiškelia naujų tyrinėjimo vertų objektų? Kaip galėtų kisti pati lituanistikos samprata atsinaujinant mūsų visuomenę? Kintantis lituanistikos visuomeninis

vaidmuo ir „stiliaus inercija“. Tyrinėjimų laisvė ir interpretacijos ribos. Socialinė konjunkcija: ideologizacija, mitologizacija. Lituanistika savyje valstybėje: atsivėriantios galimybės ir pagnūdos.

2. Lituanistikos atsinaujinimo būdai ir galimi raidos keliai

Neišnaudotos naujų metodų išgalės istoriografijoje, kalbotyroje, literatūrologijoje, folkloristikoje. Naujų ir senų metodų galimybių patikrinimas. Lituanistika ir hermeneutika: interpretatoriaus savivoka ir laikysena. Įvairių lituanistikos sričių sąveika: prielaidos ir pozityvios perspektyvos. Lituanistika ir Europos, pasaulio humanitariniai bei socialiniai mokslai, dialogo galimybės. Tyrinėjimų prioritetai: aktualiausias sritys, temos, problemos.

3. Lituanistikos centrai ir jų veiklos modeliai

Tradicijos ir naujovės. Tikra ir tariama veiklos gynybė. Lituanistų generacijos: perimamumas ar konfliktas. Lituanistikos „mokyklos“ ir „gamyklos“. Lituanistikos studijos: organizacinių ir struktūrinių pokyčių reikšmė. Įprastos ir naujos centrų funkcijos. Lituanistikos leidyba: tekstologijos ir palikimo interpretavimo problemos. Mokslinių centrų sąveikos ir bendrų projektų galimybės.

Konferencija vyks Vilniaus pedagoginiame universitete, Šventenkos g. 31, Vilnius.

Numatoma pranešimų trukmė – nuo 15 iki 30 minučių.

Pranešimų temas su tezėmis prašoma siųsti iki kovo 15 dienos šiuo adresu: Darius Kuolya, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Antakalnio g. 6, 2055 Vilnius.

Seniausia dailės mokykla Washington, DC

EDITA NAZARAITĖ

Sostinėje Washington'e viskas žydi: pavasarį žiedų pūslais apsipila japoniškos vėsnios, raudonomis ir rožinėmis spalvomis nuvilnija krūmai ir medžiai, vasarą linksniausiomis spalvomis klegė gėlynai; ir prie Lietuvos ambasadų tulpės tautinėmis spalvomis suplesvuosuoja.

Na, o kultūra ir menas čia žydi visais metų laikais. Galybė Washington'o muziejų ir galerijų bei kitų kultūrinių ir istorinių objektų pritraukia kasmet daugiau nei dvidešimt milijonų turistų.

Seniausias Washington'o muziejus Corcoran buvo ikurta

1869 metais, neoklasicistinės architektūros pastate. Baltieji rūmai stovi kitoj gatvės pusėj. Tais pačiais metais New York'e buvo atidarytas Metropolitan dailės muziejus bei dailės muziejus Boston'e. Maždaug po penkiolikos metų prie Corcoran muziejaus buvo įsteigta ir dailės mokykla. Tuo laiku Amerikoje dailės mokyklos paprastai kūrėsi prie muziejų, tačiau laikui bėgant jos augo ir plėtėsi, emė stigti vietos studentams, ir dauguma dailės mokyklų nuo muziejų atsiskyrė, tapo nepriklausomomis.

Corcoran dailės mokykla dar vis tebėra senas istorines tradicijas turinčiamis muziejaus pastate. Tokiu su muziejumi draugaujanti dailės mokyklų šalyje beliko vos kelios.

Mane asmeniškai į šią mokyklą atvedė atsitiktinumas, o tiksliau pasakius – finansiniai „Amerikos balso“ radijo nuotykiiai. Kadangi Lietuvoje buvau gavusi grafikos specialybę, tai buvo neblogas pretekstas patekti į antrą Corcoran dailės mokyklos kursą. Ši viena seniausių Amerikos dailės mokyklų absolventams suteikia vaizduojamosios dailės, dizaino arba fotografijos bakalauro laipsnius. Mokslo Corcoran dailės mokykloje brangus, vienuolika su puse tūkstančio metų, dar pora tūkstančių reikia pridėti knygomis ir dailės reikmenimis. O ir pragyvenimas Washington'e – ne iš pigiausių.

Corcoran dailės mokykloje mažai studentų studijuoja iš įvairiausių Azijos, Afrikos, Europos šalių, daugiausia diplomatų vaikai. Iš viso mokykloje yra trys šimtai studentų, dešimt iš jų gauna finansinę mokyklos paramą. Tam dešimtukui ir aš priklausau, antraip tokių pinigų už mokslą pati susimokėti neįstengčiau.

Gerokai nudėvėtis balto marmuro laiptais kasdien į paskaitas Corcoran dailės muziejuje skuba studentai, tarp jaunų veidų matyti ir vyresnio amžiaus, tačiau visi nusiteikę kūrybingai, kupini energijos ir naujų sumanymų. Menas tuo ir skiriasi nuo

sporto, jog čia nėra ribų amžiui.

Bohemiškuose Corcoran muziejaus ir dailės mokyklos koridoriuose pastebėjau vieną pagyvenusį, labai išraiškingo veido vyriškį, kiek į Albert Einstein panašų. Kazkuri mokyklos administratorė man pašnibždejo, už tas žmogus yra muziejaus darbuotojas, po karą atvykęs iš Latvijos. Latvius tai latvis. Aš latviškai nemoku. Jis į mane dėbėli, aš į jį – tuo ir baigiasi.

Kartą užsisiūmimo metu skulptūros mokytojas pastebėjo, kad mano mėgstama forma – arka. Aš jam ir aiškinu, kad gimiau ir užaugau baroko mieste – Vilniuje. „Vilniuje? Lietuvoje!“ baisesiausiai apsidžiaugė mano mokytojas ir išleke į koridorių. Po kelių minučių atiteptas tą „latvi“. Sakko: „Tai Tonis, irgi lietuvis!“ Štai tokio keisto sutapimo dėka Corcoran dailės muziejuje ir mokykloje atradau čia trisdešimt trejus metus išdirbusį Antaną Blažį, suvalkię iš Kybartų. Corcoran muziejaus darbuotojai tikina, kad tik vienas Antanas Corcoran'e yra šitiek daug metų išdirbes. Besikalbant paaiškėjo, kad ir aš Toniu buvau kaip latvi pristatyta, užtat ir jis, latviškai nemokėdamas, į mane tik koridoriuje padėbėdavo.

Algio Kemežio fotografija

Mysore, Pietų Indija

Iš parodos „Holy Cow“, kuri bus atidaryta Lietuvių dailės muziejuje, Lemont, Illinois, kovo 2 dieną.

Kęstutis Musteikis

Iš parodos, atidarytą Lietuvos dailės muziejuje, Lemont, Illinois, kovo 2 dieną.

„Bandant skristi“, 1993
Molis/oksidai, 5' h x 9.5' x 3'